

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
обліку і бізнес-консалтингу
Протокол № 1 від 01.09.2025

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**СТАРТ ТА РОЗВИТОК ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ: ВІД ОФОРМЛЕННЯ ДО
ПОДАТКОВОГО СУПРОВОДУ**

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова

українська

Розробник:

к.е.н, доц.

Ольга ФАРТУШНЯК

Завідувач кафедри

обліку і бізнес-консалтингу

д.е.н., проф.

Андрій ПИЛИПЕНКО

**Харків
2025**

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Старт та розвиток власного бізнесу: від оформлення до податкового супроводу» розглядає підприємництво як важливий інструмент економічних змін, що сприяє розвитку різних сфер господарської діяльності. Вона орієнтована на формування у студентів практичних знань і навичок, необхідних для започаткування та подальшого розвитку власної справи. Ключова увага приділяється процедурі реєстрації бізнесу, особливостям фінансової звітності, системам оподаткування та організації обліку.

Основою для успішного ведення підприємницької діяльності є здатність ефективно управляти фінансовими потоками, розподіляти доходи та витрати, формувати бюджет, а також розробляти стратегії стабільного зростання і конкурентоспроможності бізнесу.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті знань і практичних умінь щодо організації та розвитку підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб різних організаційно-правових форм.

Завдання курсу включають:

- аналіз організаційно-правових форм ведення бізнесу та визначення видів економічної діяльності відповідно до чинного законодавства України;

- оцінку умов започаткування власної справи фізичними особами та надання рекомендацій щодо вибору оптимальної форми господарювання;

- вивчення податкових режимів для підприємців та розробку стратегій раціоналізації податкового навантаження;

- організацію обліку доходів і витрат та підготовку фінансової звітності;

- ознайомлення з правовими аспектами створення юридичних осіб та покроковим процесом їх реєстрації;

- аналіз податкових зобов'язань бізнесу та формування плану податкового супроводу;

- дослідження особливостей здійснення різних видів діяльності та забезпечення їх відповідності нормативним вимогам.

Навчальна дисципліна «Старт та розвиток власного бізнесу: від оформлення до податкового супроводу» спрямована на формування знань і практичних навичок, необхідних для започаткування та розвитку власної справи. Здобувачі вищої освіти отримують уявлення про процедури реєстрації бізнесу, організаційно-правові форми господарювання, основи податкового обліку та звітності. Особлива увага приділяється фінансовому плануванню, управлінню доходами та витратами, вибору оптимальної системи оподаткування й забезпеченню відповідності діяльності вимогам законодавства.

Об'єктом дослідження є процеси створення, організації та розвитку підприємницької діяльності як фізичними особами-підприємцями, так і юридичними особами.

Предметом вивчення є методи, інструменти та правові механізми започаткування бізнесу, реєстраційні процедури, оподаткування, організація обліку та фінансової звітності.

Результати навчання та компетентності, які формує дисципліна, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Програмні результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР02, ПР04, ПР05, ПР06	ЗК01, ЗК08 СК03, СК04

де, ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення

СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, та видів економічної діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Організаційно-правові форми бізнесу.

Поняття підприємництва, його функції та значення для розвитку економіки. Особливості малого бізнесу як драйвера інновацій та зайнятості.

Порівняльна характеристика форм господарювання (ФОП, ТОВ, приватне підприємство тощо). Критерії вибору форми для започаткування власної справи.

Тема 2. Процедури державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Етапи створення бізнесу: вибір КВЕД, подання документів, отримання реєстраційних даних. Електронні сервіси реєстрації підприємців.

Тема 3. Податкові режими для фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.

Загальна та спрощена системи оподаткування. Переваги та недоліки різних режимів. Вибір оптимальної системи з урахуванням виду діяльності.

Порядок нарахування та сплати ПДВ для ФОП залежно від системи оподаткування. Податок на прибуток: обов'язки та строки сплати. Акцизний податок та випадки його застосування у діяльності ФОП. Наррахування ПДФО і військового збору, ставки та звітність. Податок на нерухоме майно, порядок визначення бази оподаткування та сплати. Екологічний податок та земельний податок.

Тема 4. Облік доходів і витрат фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.

Порядок визначення доходу та документальне підтвердження отриманих коштів. Визначення доходів при посередницькій діяльності (дропшипінг, агентські, договори комісії тощо). Визначення витрат та їх вплив на оподаткування.

Форми ведення обліку доходів, включаючи Книгу обліку доходів і витрат та електронні сервіси. Обліку витрат, їх документального підтвердження та можливості відображення у разі застосування спеціальних режимів.

Тема 5. Організація розрахунків: готівка, рахунок, електронні платіжні сервіси

Готівкові та безготівкові операції: порядок проведення та облік. Використання банківських рахунків та електронних платіжних сервісів для приймання платежів.

Законодавчі вимоги щодо застосування касової техніки. Основні відмінності між РРО та ПРРО, порядок їх реєстрації та використання.

Контроль за рухом коштів та обов'язки підприємця. Особливості відображення операцій у звітності.

Тема 6. Товарний облік та оформлення первинних документів.

Категорії ФОП, зобов'язані вести облік товарів. Методи контролю залишків та ведення складських записів. Наслідки порушень та штрафи за неведення обліку.

Оформлення документів для операцій з товарами. Ведення Книги обліку товарів та використання електронних сервісів. Правила збереження документів для податкового контролю.

Тема 7. Реєстраційні зміни та закриття ФОП або підприємства: правові та податкові аспекти

Правила внесення змін до реєстраційних даних ФОП та строки їх відображення в держреєстрах. Вимоги до документального підтвердження змін.

Перехід між групами єдиного податку та системами оподаткування: порядок, обмеження та наслідки. Вплив зміни системи оподаткування на податкові зобов'язання та звітність.

Особливості функціонування «сплячого» ФОП: податкові наслідки, звітність, штрафи. Порядок закриття ФОП: етапи, документи, податкові перевірки.

Тема 8. Звітність фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб: форми, строки та порядок подання

Основні види звітності ФОП та юридичних осіб.

Податкова декларація про майновий стан і доходи та її особливості. Податкова декларація платника єдиного податку. ЄСВ та інша обов'язкова звітність.

Строки подання звітності та способи подання (електронні сервіси, паперово). Відповідальність за порушення строків і порядку подання звітності.

Тема 9. Відповідальність, ризики та правові аспекти підприємницької діяльності.

Основні ризики підприємця (фінансові, юридичні, ринкові). Захист прав підприємця та правові механізми вирішення спорів.

Відповідальність за несвоєчасне подання звітності, сплати податків, небереження документів, не надання відповіді на запит. Відповідальність по Закону ЄСВ. Планові та позапланові перевірки податкової.

Тема 10. Фінансове планування та управління грошовими потоками у малому бізнесі.

Складання бізнес-плану. Формування бюджету підприємства. Управління витратами та прогнозування фінансових результатів.

Перелік практичних (семінарських) занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Організаційно-правові форми бізнесу	Вирішення практичних завдань щодо вибору організаційно-правової форми для підприємства, з урахуванням його специфіки діяльності. Аналіз на прикладах, як правильно визначити основний вид економічної діяльності, відповідно до КВЕД, та обґрунтування вибору форми господарювання залежно від цілей та розміру бізнесу.
Тема 2. Процедури державної реєстрації суб'єктів підприємництва	Вирішення практичних завдань з реєстрації фізичної особи як приватного підприємця. Підготовка пакету документів для реєстрації, аналіз вимог законодавства, визначення оптимального способу реєстрації (офлайн або онлайн). Оцінка переваг та ризиків цієї форми підприємництва на конкретних прикладах.
Тема 3. Податкові режими для фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.	Вирішення практичних завдань на визначення особливостей податкового обліку для фізичних осіб, які є платниками податків та зборів. Розрахунок податкових зобов'язань, вибір оптимальної системи оподаткування та оцінка впливу податкового навантаження на дохідність бізнесу.

Назва теми	Зміст
Тема 4. Облік доходів і витрат фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб	Вивчення порядку формування доходів і витрат у підприємницькій діяльності фізичних осіб. Аналіз складу доходів та витрат залежно від системи оподаткування, визначення випадків, коли надходження не включаються до доходів. Практичні розрахунки з обліку доходів при посередницьких операціях та ведення Книги обліку доходів (і витрат)
Тема 5. Організація розрахунків: готівка, рахунок, електронні платіжні сервіси	Дослідження порядку проведення готівкових і безготівкових розрахунків у діяльності ФОП. Аналіз вимог щодо використання банківських рахунків, онлайн-сервісів та електронних платіжних систем. Розгляд правил застосування РРО/ПРРО, особливостей фінансового моніторингу та вибору оптимальних способів приймання оплати за товари й послуги.
Тема 6. Товарний облік та оформлення первинних документів	Вивчення порядку ведення товарного обліку у діяльності ФОП та значення документального оформлення операцій. Аналіз вимог до первинних документів, включаючи накладні, акти приймання-передачі та чеки РРО/ПРРО. Практичні аспекти контролю залишків товарів, ведення Книги обліку товарів та забезпечення відповідності обліку законодавчим нормам.
Тема 7. Реєстраційні зміни та закриття ФОП або підприємства: правові та податкові аспекти	Вивчення порядку внесення змін до реєстраційних даних ФОП, включаючи зміну прізвища, місцезнаходження, КВЕДів, групи чи системи оподаткування. Аналіз правових і податкових наслідків таких змін, а також особливостей припинення діяльності, обов'язків щодо звітності та закриття рахунків. Практичні рекомендації щодо оформлення документів та уникнення порушень законодавства.
Тема 8. Звітність фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб: форми, строки та порядок подання	Навчання заповнення форм звітності, таких як декларації про майновий стан, платника єдиного податку, а також аналіз вимог до їх подання в електронному вигляді або на паперових носіях.
Тема 9. Відповідальність, ризики та правові аспекти підприємницької діяльності.	Вирішення практичних завдань щодо відповідальності, ризиків та правових аспектів підприємницької діяльності сприяє формуванню навичок правомірного прийняття рішень, оцінки ризиків та захисту інтересів підприємця.
Тема 10. Фінансове планування та управління грошовими потоками у малому бізнесі.	Вирішення практичних завдань щодо фінансового планування та управління грошовими потоками у малому бізнесі забезпечує розвиток умінь ефективно розподіляти ресурси, прогнозувати доходи і витрати та підтримувати фінансову стабільність підприємства.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Організаційно-правові форми бізнесу	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення та порівняльний аналіз організаційно-правових форм підприємництва в Україні, основних критеріїв вибору організаційно-правової форми для малого бізнесу, аналіз видів економічної діяльності за КВЕД: обмежень та можливостей для суб'єктів малого бізнесу.
Тема 2. Процедури державної реєстрації суб'єктів підприємництва	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення та порівняння переваг і недоліків фізичних осіб-підприємців порівняно з іншими формами підприємництва, етапів створення ФОП: документи, вимоги та процедура реєстрації, огляд правових обмежень для фізичних осіб-підприємців у різних видах діяльності.
Тема 3. Податкові режими для фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб.	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення та порівняння загальної та спрощеної системи оподаткування для ФОП, обчислення податків для ФОП на прикладі реальних доходів (спрощена та загальна система), податкові ризики та наслідки для ФОП: типові порушення та відповідальність.
Тема 4. Облік доходів і витрат фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення особливостей податкового обліку для ФОП, розрахунок доходів і витрат на прикладі реальних операцій, аналіз податкових ризиків і типових помилок при веденні обліку.
Тема 5. Організація розрахунків: готівка, рахунок, електронні платіжні сервіси	Опрацювання лекційного матеріалу. Практичне моделювання розрахункових операцій ФОП, ведення обліку через РРО/ПРРО, аналіз ризиків при готівкових і безготівкових розрахунках.
Тема 6. Товарний облік та оформлення первинних документів	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення ведення Книги обліку товарів, оформлення первинних документів на прикладі конкретних операцій, аналіз наслідків порушень товарного обліку.
Тема 7. Реєстраційні зміни та закриття ФОП або підприємства: правові та податкові аспекти	Опрацювання лекційного матеріалу. Практичне моделювання внесення змін до реєстру ФОП, закриття ФОП на прикладі типових ситуацій, аналіз податкових і юридичних ризиків.
Тема 8. Звітність фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб: форми, строки та порядок подання	Опрацювання лекційного матеріалу. Поглиблене вивчення та підготовка річної податкової декларації ФОП на загальній системі, основні вимоги до звітності та аналіз нововведень,

Назва теми	Зміст
	відповідальність за порушення термінів подачі звітності ФОП.
Тема 9. Відповідальність, ризики та правові аспекти підприємницької діяльності.	Опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене вивчення та порівняльний аналіз відповідальності, ризиків та правових аспектів підприємницької діяльності дозволяє сформувати цілісне уявлення про правові механізми захисту бізнесу та мінімізацію підприємницьких ризиків.
Тема 10. Фінансове планування та управління грошовими потоками у малому бізнесі.	Опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене вивчення та порівняльний аналіз фінансового планування та управління грошовими потоками у малому бізнесі сприяє оволодінню методами прогнозування, контролю й оптимізації фінансових ресурсів підприємства.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі навчання дисципліни "Старт та розвиток власного бізнесу: від оформлення до податкового супроводу" з метою розвитку визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних заняттях передбачено використання різноманітних методів навчання, таких як:

проблемні лекції – відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається, сприяють формуванню у здобувачів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички (Тема 2, 3, 4, 5, 7, 10);

міні-лекції – викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу як частини цілісної теми, що характеризується значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень (Тема 1, 6, 9);

На практичних заняттях застосовуються продуктивні методи навчання, що спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів:

групова робота (Тема 1, 5, 8);

ситуаційні завдання (Тема 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10).

Під час викладання лекцій, практичних занять використовуються різні методи, такі як пояснювально-ілюстративний матеріал, проблемне викладання, частково-пошуковий і дослідницький методи.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль здобувача вищої освіти, проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною "Старт та розвиток власного бізнесу: від оформлення до податкового супроводу" визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: два практичних завдання по 15 балів кожна (30 балів), дві письмові контрольні роботи по 17 балів кожна (34 балів), два колоквиума по 18 балів (36 балів).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Добрава Н.В. Осипова М.М. Основи бізнесу: навчальний посібник – Одеса: Бондаренко М. О. 2018. – 305 с.
2. Іванов Ю. Б., Тищенко В. Ф., Найдено О. Є. Податкова система : навчальний посібник Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 408 с. URL : <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24503>
3. Левицька С.О., Осадча О.О., Антонюк О.Р. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і оподаткування». – Рівне. – ПП «Формат-А», 2020, 200 с.

Додаткова

4. Бойцова М. Усе про облік та організацію готельного бізнесу./ М. Бойцова, Я. Клищенко, В. Кузнецов – Харків: Фактор, 2012. – 320 с.
5. Михайлицька М. Усе про облік та організацію ресторанного господарства. / М. Михайлицька, Т. Войтенко, Л. Солошенко – Харків: Фактор, 2012. – 432 с.
6. Облік у ФОП Авторський колектив Видавничого будинку «Фактор» Х. : Фактор, 2021. 96 с. URL : <https://i.factor.ua/ukr/books/348/>
7. Часовнікова Ю. С. Система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 3-4 берез. 2020 р., м. Харків – м.

Торунь. – Х. : ФОП Панов А. М., 2020. – С. 440–442. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23160>

8. Часовнікова Ю. С., Фам Тхао Ван Організація обліку малого підприємства. Modern research in world science. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. – Lviv, Ukraine: SPC "Sci-conf.com.ua", 2022. – P. 1661-1667. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27698>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

10. Державна податкова служба України. Офіційний портал URL : <https://tax.gov.ua>

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

12. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV // URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

13. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

14. Сайт "Бухгалтер 911" URL : <https://buhgalter911.com>

15. Сайт газети "Приватний підприємець" URL : <http://chp.com.ua/>

16. Сторінка курсу на офіційному сайті ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця URL : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=11790>